

6.Sınıf Sosyal Bilgiler Konu Özetleri

Ünite 7 : Uluslararası İlişkilerimiz
Konu : Türk Cumhuriyetleri ve Komşu Ülkelerle İlişkiler

Millî Dış Politika İlkeleri

Ülkeler arasında kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik yönden çeşitli ilişkiler vardır. Ülkeler birbirleriyle olan ilişkilerini, belirledikleri dış politika esaslarına göre yürütürler. Ülkemizin Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde belirlediği millî dış politika ilkeleri aşağıda verilmiştir. İnceleyiniz.

Devletlerin eşitliği: Uluslararası ilişkilerde devletler siyasi olarak eşittir.

Karşılıklılık (mütekabiliyet): Uluslararası ilişkilerde karşılıklı güven ve saygı esastır.

Komşu devletlerle barış içinde yaşama: Komşularımızla ve bütün devletlerle iyi geçinmek esastır.

Yurtta barış dünyada barış: Yurtta ve dünyada barış ortamına katkıda bulunmak gereklidir.

Tam bağımsızlık: Millî sınırlar içinde bağımsız yaşamak esastır.

Türkler, Orta Asya'dan dünyanın çeşitli yerlerine göç ederek yeni yurtlar edinmiştir. Dünya'nın çeşitli yerlerine Orta Asya'dan göç başladığında, bazı Türk toplulukları Orta Asya ve çevresinde yaşamlarını sürdürmeyi tercih etmiştir. Türkler göç ettikleri yerlerde özellikle Anadolu, Kafkasya ve Balkanlar'da yeni devletler kurmuştur. Bu devletlerden biri de 29 Ekim 1923 yılında Anadolu toprakları üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'dir. Günümüzde ülkemizden başka yerlerde de yaşamlarını sürdüren Türkler bulunmaktadır. Ayrıca 25 Aralık 1991 tarihinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla birlikte Orta Asya ve Kafkasya'da birçok devlet bağımsızlığını ilan etmiştir. SSCB'nin çatısı altında yaşayan soydaşlarımız da bağımsızlıklarını ilan ederek kendi devletlerini kurmuştur. Bu devletler, **Türk Cumhuriyetleri** olarak adlandırılmaktadır.

SSCB'nin Dağılmasından Sonra Kurulan Türk Cumhuriyetleri				
Azerbaycan	Kazakistan	Özbekistan	Türkmenistan	Kırgızistan

SSCB'nin dağılması sonucu bağımsızlığına kavuşan Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ilk ülke Türkiye olmuş ve bu devletlerin uluslararası toplum tarafından kabul görmesi için girişimlerde bulunmuştur. Çünkü Türk Cumhuriyetleriyle ortak dil, tarih ve kültür geçmişimiz vardır. Bu durum Türk Cumhuriyetleri ve ülkemiz arasındaki ilişkilerin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan soydaşlarımızla sosyal, ekonomik ve kültürel alanda iş birliğini geliştirmek amacıyla 1992 yılında, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) kuruldu. TİKA, ortak değerlere sahip olduğumuz ülkeler başta olmak üzere birçok bölge ve ülkede Türk dış politikasının uygulayıcı bir kurumu hâline gelmiştir.

TİKA'nın yanı sıra Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY) da ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlayan kurumlardan biridir. TÜRKSÖY Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye'nin üyeliği ile 2 Temmuz 1993 tarihinde kurulmuştur. Yönetim merkezi Ankara olan TÜRKSÖY'un amacı Türk

kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletlerinin ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak, kültür ve sanatının korunması yönünde faaliyette bulunmaktır.

Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ile Olan İlişkileri

Azerbaycan

Kurulduğu yıldan itibaren Azerbaycan ile Türkiye arasında dostane bir ilişki vardır. Hatta iki ülke vatandaşları birbirleri için "kardeş ülke" yakıştırmaları yapmaktadır. Türkiye, Azerbaycan petrolünün dünya pazarlarına taşınması için Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı'nın yapımına destek vermiştir. İki ülke arasında uzanan bu hat sayesinde petrol Azerbaycan'dan ülkemize taşınmakta, ülkemizden de tanker ve gemilerle başka ülkelere pazarlanmaktadır.

Kazakistan

Türkiye ile Kazakistan arasında çeşitli madenler, hayvansal ürünler ve tarım ürünleri başta olmak üzere önemli ticari faaliyetler söz konusudur. Ayrıca iki ülke arasında bankacılık alanında iş birliği yapılmaktadır. Türk dünyasının ortak üniversitesi olarak kabul edilen Ahmet Yesevi Üniversitesi bu ülkede bulunmaktadır. Üniversitenin öğretim dilinin Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi olması kültürel birlikteliğimizin bir göstergesidir. Bu üniversitede yaklaşık 8.000 Türk vatandaşı eğitim görmektedir. Bununla birlikte TİKA, Türk-İslam bilginlerinden biri olan Ahmet Yesevi'nin türbesinde kapsamlı bir restorasyon çalışması yapmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Akdeniz'de Kıbrıs Adası'nda kurulan bir Türk Cumhuriyetidir. Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkları arasında var olan güçlü tarihi ve kültürel bağ ile dil bağı iki ülke arasındaki ilişkilerin her zaman güçlü olmasını sağlamaktadır. Öyle ki KKTC için ülkemizde "yavru vatan" nitelendirmesi yapılmaktadır. KKTC'yi resmî olarak tanıyan tek ülke Türkiye'dir. Bu nedenle ülkemiz, KKTC'nin haklarını dünya kamuoyunda koruma görevini üstlenmiştir.

Kırgızistan

Türkiye ile Kırgızistan arasındaki ilişkiler, stratejik ortaklık seviyesindedir. İki ülke arasında başta siyasi, ekonomik, kültür, sağlık ve ulaştırma olmak üzere iyi ilişkiler mevcuttur. Taraflar arasında Cumhurbaşkanı düzeyinde çok sayıda ziyaret gerçekleştirilmiş, bu ziyaretler esnasında çeşitli antlaşmalar imzalanmıştır.

Türkmenistan

Türkiye, Türkmenistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ve burada ilk büyükelçilik açan ülkedir. İki ülke arasında başta dış politika, ticaret, kültür ve eğitim olmak üzere her alanda ilişkiler iyi düzeydedir. Her yıl çok sayıda Türkmen vatandaşı ülkemize turizm ve ticaret amacıyla gelmektedir. Bununla beraber binlerce Türkmen öğrenci ülkemiz üniversitelerinde eğitim görmektedir.

Özbekistan

Türkiye, Özbekistan ile arasındaki iş birliğinin her alanda gelişimine büyük önem vermektedir. İki ülke arasında kültür, bilim, eğitim, spor ve turizm alanlarında iş birliği antlaşmaları imzalanmıştır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi her geçen yıl artmaktadır.

Ülkemizin Komşu Devletlerle Olan İlişkileri

Bulgaristan

Türkiye ile Bulgaristan dost ve müttefik iki ülkedir. Bulgaristan'ın demokrasiye geçişiyle birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler artmıştır. Ülkemiz, son yıllarda Bulgaristan'ın önemli ticaret ortaklarından biri olmuştur. Türk girişimciler, son yıllarda Bulgaristan'da birçok yatırım yapmışlardır. Bulgaristan'da TİKA ve Yunus Emre Kültür Merkezinin şubesi bulunmaktadır.

İran

İran, 400 yıla yakın süredir değişmeyen 560 km'lik sınırı paylaştığımız bir komşumuzdur. İki devlet arasındaki ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal ilişkilerin daha da gelişmesi için çaba gösterilmektedir. Ülkemiz, İran'dan özellikle petrol ve doğal gaz satın almaktadır. İran'a başta altın, çelik ve otomotiv ürünleri olmak üzere çok sayıda ürün ihraç etmektedir.

Ermenistan

Türkiye, Ermenistan'ın bağımsızlığını 16 Aralık 1991 tarihinde tanımıştır. Hemen sonrasında bu ülkeye insani yardımlarda bulunmuş, bölgesel kuruluşlar ve uluslararası toplum ile bütünleşmesi yönünde çaba harcamıştır. Günümüzde iki ülke arasındaki ilişkiler geliştirilme aşamasındadır.

Yunanistan

Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler uzun süre inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Ancak 1999 yılı itibariyle iş birliği ve müzakereye dayalı yeni bir döneme girilmiştir. Bu sayede ticaret, ulaştırma ve turizm alanlarında ilerlemeler olmuştur. İki ülke arasındaki ticaret hacmi her geçen yıl artmaktadır. İstanbul-Selanik hızlı tren hattının kurulması planlanmaktadır. Selanik'te bulunan Atatürk Evi her yıl çok sayıda Türk vatandaşını ağırlamaktadır.

Gürcistan

Türkiye 16 Aralık 1991 tarihinde Gürcistan'ın bağımsızlığını tanımıştır. Ülkemiz Gürcistan'ın en büyük ticaret ortaklarından biridir. Türkiye ile Gürcistan ilişkilerindeki en önemli konulardan birini Ahıska Türklerinin ana vatanlarına geri dönüş süreci oluşturmaktadır. Ülkemizden Gürcistan'a demir çelik, inşaat malzemesi, tıbbi ilaç ihracatı yapılmaktadır.

Suriye

Suriye, ülkemizin en uzun sınır komşusudur. İki ülke arasındaki ilişkiler 2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklar sonrasında bozalsa da ülkemiz, Suriye halkının her zaman yanında yer almıştır. Devletimiz, Suriye'de yaşanan karışıklık ortamından ülkemize sığınan mültecilere kucak açmıştır. Ülkemiz onların sağlık, eğitim, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadır.

Irak

Irak, yıllardır süren iç karışıklıklarla uğraşmak zorunda kalan bir sınır komşumuzdur. Türkiye her zaman Irak'ın toprak bütünlüğünü savunmuştur. İki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler ileri bir seviyededir. Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı sayesinde Irak'tan ülkemize ham petrol taşınmaktadır.